

LUKUOHJE:

Opetussuunnitelman perusteiden teksti mustalla fontilla

Eteläpohjalaiset tarkennukset vihreällä fontilla

3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta järjestetään ja kehitetään inklusioperiaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluvat kaikkia oppilaita koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia oppilaita koskevana ja perusopetuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli.

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävästä elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti,

arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3 §:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Perusopetuksen tehtävä Etelä-Pohjanmaalla on rakentaa yhdessä elinvoimaista maakuntaa, jossa oppiminen ja kasvatus muuttuvat sivistykseksi. Eteläpohjalainen kulttuuriperintö on voimavara muutoksessa kohti kulttuurisesti moninaista ja alati muuttuvaa yhteiskuntaa. Eteläpohjalaisen opetussuunnitelman paikalliset painotukset ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus. Oppilaista kasvatetaan ja opetetaan yritteliäitä, osallistuvia, omasta ja muiden hyvinvoinnista huolehtivia ja ympäristöstä välittäviä kansalaisia.

Maakuntasuunnitelmasta 2040 nousee esiin eteläpohjalaisen opetussuunnitelman käytänteitä tukevia teemoja:

- verkostoituminen
- yhteisöllisyys
- osallisuus
- valmiudet kansainväliseen toimintaan
- modernit oppimismenetelmät ja -ympäristöt
- kestävä kehitys
- hyvinvointi
- digitaalisuus
- yksilöllisten ja joustavien oppimispolkujen rakentaminen ja osaamisen jatkumon takaaminen.

(Lähde: Etelä-Pohjanmaan tulevaisuuden eväät – maakuntasuunnitelma 2040)

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojään ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvamisen, opiskelu, työnteke sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia on seitsemän ja niillä on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatuunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heidä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heidä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä

ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeitä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänilalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen

toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa

työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeitä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävä kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tvt:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelmista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet kulkevat opetussuunnitelman oppiaineiden sisällä, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulujen vuosittaisissa teemoissa. Näitä sisältöjä tarkennetaan koulujen opetus- ja lukuvuosisuunnitelmissa. Koulun tasolla laaja-alaisen osaamisen sisällöt näkyvät koulun toimintakulttuurissa ja konkreettisesti päivittäisessä työssä.

Opetukselle ja kasvatukselle asetetuista tavoitteista huolehditaan laadukkaan perusopetuksen, riittävän resursoinnin ja opettajien osaamisen kehittämisen avulla. Koulu kehittyy jatkuvan opetussuunnitelmatyön ja ajantasaisen toimintakulttuurin kautta. Opetuksen järjestäjä seuraa, arvioi ja kehittää laaja-alaisen osaamisen toteutumista oman arviointijärjestelmänsä mukaisesti. Rehtorit ja koulunjohtajat luovat edellytykset laaja-alaisen osaamisen toteutumiselle koulun arjessa. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista tukevat järjestelyt ja toimenpiteet kirjataan koulun opetussuunnitelmaan/lukuvuosisuunnitelmaan.

KUVIO Laaja-alainen osaaminen

3.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan, mitä perusopetuksen tehtävä sekä valtioneuvoston asetuksessa määritellyt opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet merkitsevät paikallisesti. Pohditaan myös, mitä opetukselle ja kasvatukselle asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen laaja-alaisen osaamisen ja oppiainekohtaisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää opetuksen järjestämiseltä, johtamiselta ja koulutyöltä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat paikalliset, perusopetuksen tehtävää mahdollisesti täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät näkökohdat (muilta osin tehtäväkuvauksessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan; tehtävää voidaan konkretisoida ja toteuttaa myös opetussuunnitelmaa täydentävien suunnitelmien kuten esimerkiksi kestävän kehityksen ohjelman tai kulttuurikasvatussuunnitelman avulla, joista tulee tällöin maininta opetussuunnitelmaan)
- mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen mahdolliset paikalliset painotukset ja miten painottuminen ilmenee (muilta osin laaja-alaisen osaamisen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)

- mitkä ovat ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan (laaja-alaisen osaamisen tarkemmat tavoitteet määritellään vuosiluokkakokonaisuuksittain).

3.5 Yrittäjämäinen toimintatapa

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen toimintatapa on ennen kaikkea asenne ja tapa toimia. Se on kansalaistaito, jota tarvitaan elämässä, opiskelussa ja tulevassa työssä riippumatta siitä, työskennelläänkö toisen palveluksessa vai itsenäisenä yrittäjänä. Yrittäjämäinen toimintatapa on mukana kaikessa koulun toiminnassa ja luo siten pohjan koko koulun toimintakulttuurille.

Mitä yrittäjämäinen toimintatapa on?

©Yrittäjämäinen toimintatapa -tiimi

KUVIO Yrittäjämäisen toimintatavan sanapilvi

Yrittäjämäinen toimintatapa pitää sisällään innovatiivisuuden, hallitun riskinoton sekä tavoitteellisen toiminnan. Yrittäjämäisesti toimiva ihminen uskaltaa ottaa uusia askeleita, vaikka niissä voisi epäonnistua. Yrittäjämäiseen toimintaan liittyy myös vastuullinen suhtautuminen kaikkeen tekemiseen sekä oman itsen tavoitteellinen kehittäminen.

Yrittäjämäistä toimintatapaa voidaan toteuttaa oppilaitoksissa monella eri tavalla. Yrittäjämäinen toimintatapa otetaan huomioon monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteutuksessa. Kouluissa voidaan valita vuosittain erilaisia painopistealueita. Erilaiset tapahtumat, projektit ja teemapäivät voivat olla toimintatavan näkyvimpiä muotoja. Toteutuksessa on tärkeää

oivaltaa, että kyse ei ole pelkästään uuden kehittämisestä vaan vanhojen, jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntämisestä uudella tavalla.

Yrittäjämäisen toimintatavan rakentuminen

Yrittäjämäinen oppiminen lähtee omasta itsestä ja elämän eri osa-alueista. Se laajenee kehämäisesti perheen ja luokan kautta suurempiin yhteisöihin. Mukaan otetaan kuhunkin osa-alueeseen sopivat sidosryhmät, esimerkiksi yritykset ja kolmas sektori. Yrittäjämäinen toimintatapa tässä muodossa voi alkaa jo varhaiskasvatuksessa.

Yrittäjämäinen toiminta on yritteliästä asennetta, päättäväisyyttä, vastuuntuntoa, innovatiivisuutta, tulevaisuussuuntautuneisuutta ja kykyä tehdä oikeita asioita. Yrittäjämäisesti toimiva ihminen uskaltaa ottaa uusia askeleita, vaikka niissä voisi epäonnistua. Yrittäjämäiseen toimintaan liittyy myös vastuullinen suhtautuminen asioihin ja ihmisiin ja oman itsen tavoitteellinen kehittäminen.

Yrittäjämäinen toimintatapa ei ole erillinen, muusta toiminnasta irrallinen kokonaisuus, vaan se nähdään tapana toimia, ja siten se on mukana kaikessa toiminnassa. Tavoitteena on kokonaisvaltaisen asenteen ja taitojen kehittäminen.

Yrittäjämäistä toimintakulttuuria kehitetään yhdessä erilaisten verkostojen kanssa. Opettajan rooli on yhä enemmän keskittynyt ohjaamiseen ja valmentamiseen ja oppilas ottaa vastuun omista tekemisistään.

KUVIO Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäisen toimintatavan rakentuminen

Itsetuntemus (T1)

- Millainen minä olen ja millaiseksi haluan kasvaa?
- Mitä osaan, mitä täytyy vielä harjoitella?
- Mitä taitoja tarvitaan erilaisissa töissä ja tehtävissä?
- Mitä taitoja tarvitaan yhteiskunnassa?
- Oppilaan itsearviointitaidot

Yhteisöllisyys (T2)

- Hyvät käytöstavat
- Yhteistyötaidot/vuorovaikutustaidot ja toisen ihmisen huomioiminen
- Yhteisten asioiden hoitaminen
- Rakentavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- Johtaminen ja johdettavana toimiminen

Työ ja tekeminen (T3)

- Oman ja toisten työn arvostaminen, työn suunnittelu, toteutus ja loppuun saattaminen. Oman työn ja oman itsensä johtaminen.
- Pitkäjänteinen työn tekeminen
- Omien ideoiden rohkea kokeilu ja hallittu riskinotto, sekä opittujen tietojen ja taitojen soveltaminen
- Ongelmanratkaisutaidot
- Hallitun riskinoton harjoittelu
- Yhteiskunnan rakenteisiin ja toimintaan tutustuminen. Laillisuuskasvatus, esim. koulun järjestyssäännöt
- Taloudenhallinta
- Verkostoituminen
- Joka vuosi oppilasryhmät tutustuvat johonkin ammattiin, työpaikkaan tai yritykseen.
 - 0.–4. luokilla tutustutaan lähipiiriin, esim. vanhempien tai isovanhempien työhön ja koulussa toimivien henkilöiden ammatteihin ja työtehtäviin
 - 5.–6. luokilla tutustutaan lähialueen yrityksiin.
 - 7.–9. luokilla tutustutaan oman kunnan alueella oleviin yrityksiin ja osallistutaan TET:iin.

Ympäristö (T4)

- Monipuoliset oppimisympäristöt
- Koulun ulkopuoliset toimijat
- Sidosryhmät ja verkostot
- Kestävä kehitys

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Koulun monipuolisten oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin pitää tukea oppilaiden itsetuntemuksen ja minäkuvan rakentumista, mahdollistaa toiminnalliset työtavat, opettaa työn

arvostamiseen ja loppuun saattamiseen, luovuuteen sekä hallittuun riskinottoon. Työtapojen valinnassa keskeistä on luoda turvallinen ja avoin oppimisympäristö, jossa on lupa kokeilla, onnistua ja epäonnistua myös luokkahuoneen ulkopuolella aidoissa ympäristöissä. Kun on kivaa, oppii, ja kun oppii, on kivaa!

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Yrittäjämäisen toimintatavan tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on vahvistaa työskentelyn kehittymistä vuorovaikutteiseksi ja pitkäjänteiseksi. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistasojen mukaiset oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Vuosiluokkien 4–6 valinnaisaine

Valinnaisaine on toiminnallinen oppimiskokonaisuus, jossa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset vahvuudet osana tiimityötä. Oppimisessa korostuvat oppilaan oma ajattelu, suunnittelu ja rohkea ideoiden toteuttaminen. Mahdollisuuksien mukaan käsitellään omaa ja yhteisön taloutta ja sen vaikutuksia toimintaan. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen ja arvioimiseen.

Valinnaisaine perustuu yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen tavoitteisiin. Valinnaisaineen puitteissa toteutetaan esimerkiksi ajankohtaisia lukuvuoteen, paikalliseen kulttuuriin, kestäväan kehitykseen, kehitysyhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön, erilaisiin ongelmanratkaisutehtäviin sekä työelämään liittyviä projekteja. Oppilaiden ja opettajan oma erityisosaaminen otetaan käyttöön.

Alakoulussa yhden valinnaisen (VAL) aineen tulee tukea yrittäjämäistä toimintatapaa. Valinnaisaineen nimi on koulukohtaisesti määriteltävissä. Sisällöissä ja tavoitteissa on konkreettisesti tultava esille yrittäjämäinen toimintatapa.

Yrittäjämäistä toimintatapaa valinnaisaineena arvioidaan monipuolisin menetelmin jatkuvan arvioinnin periaatteella. Valinnaisaine arvioidaan suoritusmerkinnällä hyväksytty / hylätty.

Tukea yrittäjämäisen toimintatavan sisältöjen suunnitteluun ja toteuttamiseen löytyy esimerkiksi:

- ”Pikku yrittäjyys” www.pikkuymittajat.fi
- Hyvät tavat arkipäivässä -projekti
- Projekti koulun ulkopuolisen toimijan kanssa, esim. diakonia, vanhustyö, Unicef, kestävä kehitys, kierrätys, kulttuuri, yrittäjät, myyjäiset, kansainvälisyys
- Sanomalehti, koulun uutiset -projekti
- Kuka minä olen -viikko tai -päivä. Oppilas saa kertoa itsestään, tuoda kouluun lelun, lemmikin tms. kutsua vieraan jne. (Rinnalle myös kullekin opettajalle päivä tai viikko, jolloin tämä kertoo itsestään, harrastuksistaan, jne. Lisätään opettajien tietoa ja ymmärrystä kollegoistaan, työmotivaatiota sekä oman ja toisen työn arvostusta. Vaikka kyseessä onkin opettajien keskinäinen juttu, pitäisi siitä tihkua jotakin myös koko koululle esim. päivänavauksena, erilaisena oppituntina tai projektina.)
- Kirja-, näytelmä-, musiikki- tai tapahtumaprojekti
- Valinnaisaineessa ja projekteissa opetetaan mahdollisimman paljon myös yrittäjyyden sisältöainesta eli liiketoimintaosaamisen alkeita.

- Pienimuotoista yritystoiminnan harjoittamista (materiaalia mm. 4H, NY)
- Yrittäjä-konsepti (TAT)

Yrittäjämäinen toimintatapa vuosiluokilla 1–9

Yrittäjämäisen toimintatavan vuosiluokkaistetut tavoitteet

Yrittäjämäisen toimintatavan tavoitteena on edistää oppilaiden kykyä löytää omat vahvuutensa sekä vahvistaa heidän itsetuntoaan sekä vuorovaikutustaitojaan. Oppilasta kannustetaan innovatiivisuuteen ja luovuuteen erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuuluvat kaikkiin yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen tavoitteisiin, minkä vuoksi niitä ei ole kirjattu erikseen.

Vuosiluokat 1–2

Vuosiluokilla 1–2 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettamisessa. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveeseen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää perustaa yhteisöllisyydelle.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan omaa työtään, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien ja koulun ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävän kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokat 3–4

Vuosiluokilla 3–4 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettamisessa. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentumiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää perustaa yhteisöllisyydelle. Vahvistetaan oppilaan myönteistä asennetta ja kiinnostusta omaa ja toisen työtä sekä työelämää kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien, koulun ja lähialueen ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin

- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokat 5–6

Vuosiluokilla 5–6 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettamisessa. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentumiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää perustaa yhteisöllisyydelle. Vahvistetaan oppilaan myönteistä asennetta ja kiinnostusta omaa ja toisen työtä sekä työelämää kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien, koulun ja lähialueen ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokat 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaat asettavat yhä enemmän itse tavoitteensa eri oppiaineisiin ja oppivat ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Oppilaiden tulee omaksua aloitteellisuus ja yritteliäisyys toimintatavoikseen esimerkiksi omakohtaisten osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten kautta. Tavoitteena on, että oppilaille kasvaa luova toimintatapa, kyky ja halu toimia joko vähän tai paljon paremmin. Vähän parempi tapa toimia voi tarkoittaa jo olemassa olevien asioiden parantamista, ja paljon parempi tapa voi olla suuri innovaatio, joka muuttaa koko toiminnan. Jokainen on itsensä ”käyntikortti”; kun hoitaa asiansa hyvin, niin todennäköisesti siitä seuraa lisää jotakin positiivista. Koulun kaikki oppimisympäristöt ovat aktiivisessa käytössä. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös lähiympäristöjä kuten liikuntapaikkoja ja luontoa, yrityksiä, museoita, kirjastoa jne.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti,
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseä ja ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana.
- rohkaista uteliaisuuteen ja ihmettelyyn sekä kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan
- harjaannuttaa onnistumisen ja epäonnistumisen tuomien tunteiden käsittelyä ja hyväksymistä sekä ohjata jatkotoimenpiteisiin, uudelleen tai toisella tavalla kokeilemiseen ja yrittämiseen

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden ja opettajien sekä muiden ihmisten ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan ja tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin sekä elinkeinoelämän rakenteisiin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia sekä erottamaan kannattava toiminta kannattamattomasta
- harjoitella työnhakua ja harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä
- kannustaa, rohkaista ja opastaa näkemään ongelmia, epäkohtia ja puutteita sekä löytämään niihin pieniä tai suuria ratkaisuja

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma
Hyväksytty Osaajan ohjausryhmässä 23.4.2025

- kannustaa rohkeaan kokeiluun ja ideoiden kehittelyyn
- kannustaa tekemään asioita entistä paremmin

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteisiin sekä ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa
- auttaa ymmärtämään kansainvälisen toiminnan mahdollisuudet